

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Α΄

1.α

- i. Σ
- ii. Σ
- iii. Λ
- iv. Λ
- v. Σ

1.β

i. Στο πλαίσιο του ομηρικού οίκου ζούσαν πολλοί άνθρωποι που δεν είχαν άμεσους συγγενικούς δεσμούς με τους ευγενείς. Αυτοί αποτελούσαν μια πολυάριθμη κοινωνική ομάδα γνωστή με την ονομασία πλήθος.

ii. Η οπλιτική φάλαγγα ήταν ένα καινούργιο στρατιωτικό σώμα, στο οποίο ανήκαν όσοι από τους πολίτες απέκτησαν την ιδιότητα του πολεμιστή και είχαν την οικονομική ευχέρεια να εξοπλίζονται με δικά τους έξοδα. Η φάλαγγα των οπλιτών οδήγησε στην ανάπτυξη της ιδέας της ισότητας ακόμη και ως προς την άσκηση της εξουσίας.

iii. Ο Βοιωτικός ή Κορινθιακός πόλεμος (395-386 π.Χ.) πόλεμος επισφραγίστηκε από μια μειωτική για τον Ελληνισμό ειρήνη. Με τη Βασιλείο, γνωστή και ως Ανταλκίδειο ειρήνη, οι Σπαρτιάτες συμφώνησαν πλέον με το Μεγάλο Βασιλιά των Περσών να επιβάλουν τους όρους του τερματισμού του πολέμου. Έτσι παρέδωσαν τις ελληνικές πόλεις των παραλίων της Μ. Ασίας και την Κύπρο στο βασιλιά της Περσίας, διακήρυξαν την αυτονομία όλων των ελληνικών πόλεων - με εξαίρεση τα νησιά Ίμβρο, Λήμνο και Σκύρο που παρέμειναν στους Αθηναίους - και έγιναν οι ίδιοι τοποτηρητές της ειρήνης στην κυρίως Ελλάδα. Μεταβλήθηκαν κατ' αυτόν τον τρόπο σε όργανα της περσικής πολιτικής.

2.α

Η πόλη-κράτος παρουσιάζει τα ακόλουθα συστατικά στοιχεία:

- Από άποψη γεωγραφική, διαμορφωνόταν συνήθως σε ένα χώρο, κέντρο άσκησης της εξουσίας, τειχισμένο τις περισσότερες φορές, που ονομαζόταν πόλις ή άστυ, και σε μια ευρύτερη περιοχή γύρω απ' αυτόν, καλλιεργήσιμη με διάσπαρτους μικρότερους οικισμούς, τις κώμες, που ήταν η ύπαιθρος χώρα.
- Από άποψη οργανωτική, οι κάτοικοι της πόλης-κράτους, δηλαδή οι πολίτες, συμμετείχαν στη διαχείριση των κοινών και έπαιρναν μικρότερο ή μεγαλύτερο μέρος στη λήψη των αποφάσεων. Έτσι, ο τρόπος άσκησης της εξουσίας και η συμμετοχή ή μη των πολιτών σ' αυτήν όριζε το άλλο συστατικό της στοιχείο, το πολίτευμα.

2.β

Ο μυκηναϊκός κόσμος, αν και ήταν διασπασμένος, παρουσιάζει ωστόσο ενοποιητικά χαρακτηριστικά που επιβεβαιώνουν την πολιτιστική του συνοχή. Τα σπουδαιότερα είναι:

- ♦ Η κοινή γλώσσα. Είναι η πρόμη μορφή της ελληνικής γλώσσας που μαρτυρείται από την ανάγνωση των πινακίδων της γραμμικής Β' γραφής.
- ♦ Οι κοινές θρησκευτικές δοξασίες. Παρουσιάζονται οι πρώτες λατρείες και τα ονόματα θεοτήτων, που αργότερα συνέθεσαν το ελληνικό ολυμπιακό πάνθεον.
- ♦ Η ομοιομορφία σε όλες τις πτυχές του υλικού βίου. Σ' οποιοδήποτε σημείο εξάπλωσης των Μυκηναίων, από την Πελοπόννησο μέχρι την Κύπρο και τις ακτές της Ανατολικής Μεσογείου, τα έργα της τέχνης τους, ο πολεμικός τους εξοπλισμός, η ενδυμασία, ακόμα και ο καλλωπισμός τους παρουσιάζουν ομοιομορφία.

ΟΜΑΔΑ Β'

Ενδεικτικές απαντήσεις

ΘΕΜΑ 1

Ο Φίλιππος πέτυχε την ισχυροποίηση της Μακεδονίας με τις ακόλουθες ενέργειες:

- ♦ Αντιμετώπισε αποτελεσματικά τις επιδρομές των Ιλλυριών και των Παιόνων στα βόρεια σύνορα.
- ♦ Οργάνωσε ισχυρό στρατό. Κύριο στρατιωτικό σώμα ήταν η μακεδονική φάλαγγα, αποτελούμενη από πεζέταιρους σε σχηματισμό βάθους 16 σειρών και με οπλισμό ένα μακρύ δόρυ μήκους 6μ., τη σάρισα. Το ιππικό επάνδρωναν οι ευγενείς, οι εταίροι όπως ονομάζονταν. Το στρατό συμπλήρωναν σώματα ακοντιστών, τοξοτών και πελταστών.
- ♦ Δημιούργησε ισχυρή οικονομία. Αφού πέτυχε την κατάληψη των ορυχείων χρυσού του Παγγαίου, έκοψε νόμισμα, τους χρυσούς στατήρες. Το νόμισμα αυτό βαθμιαία εκτόπισε τους περσικούς δαρεικούς από τον ελλαδικό χώρο.
- ♦ Ακολούθησε επεκτατική εξωτερική πολιτική. Στην αρχή η πολιτική αυτή ήταν συνδεδεμένη με τη στρατιωτική οργάνωση, γιατί εξασφάλιζε νέες εκτάσεις γης στους άνδρες του μακεδονικού στρατού. Στη συνέχεια όμως, μετά την παρέμβαση του Φιλίππου στην κεντρική και νότια Ελλάδα, η πολιτική του αποσκοπούσε στην ένωση των Ελλήνων υπό την αρχηγία του.

Σε πρώτο στάδιο, ο Φίλιππος, αφού κατέλαβε πόλεις της Χαλκιδικής και εδάφη της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, έφτασε μέχρι τις δυτικές ακτές του Ευξείνου Πόντου.

Σε δεύτερο στάδιο, με αφορμή προβλήματα του μαντείου των Δελφών επενέβη στη Θεσσαλία και στη νότιο Ελλάδα. Σε μια από τις εκστρατείες του αντιμετώπισε νικηφόρα τις συνασπισμένες δυνάμεις των Θηβαίων και των Αθηναίων στη Χαιρώνεια (338 π.Χ.) και έτσι επιβλήθηκε ως ο αδιαφιλονίκητος ηγέτης που είχε τη δυνατότητα να ενώσει τους Έλληνες και να ηγηθεί του κοινού αγώνα εναντίον των Περσών.

Η πανελλήνια ένωση έγινε πραγματικότητα σε συνέδριο στην Κόρινθο το 337 π.Χ., όπου συμμετείχαν όλες οι πόλεις εκτός από τη Σπάρτη και όπου συμφωνήθηκαν τα ακόλουθα:

- ♦ Απαγορεύτηκαν οι συγκρούσεις μεταξύ των ελληνικών πόλεων και η βίαιη μεταβολή των καθεστώτων τους
- ♦ προστατεύτηκε η ελεύθερη ναυσιπλοΐα και καταδικάστηκε η πειρατεία

♦ ιδρύθηκε πανελλήνια συμμαχία, αμυντική και επιθετική, με ισόβιο αρχηγό το Φίλιππο Β'.

Κατά συνέπεια γίνεται αντιληπτό ότι ο Φίλιππος ήταν εκείνος ο ηγέτης που κατόρθωσε να κάνει πραγματικότητα την πανελλήνια ιδέα, έτσι όπως είχε εκφραστεί 50 περίπου χρόνια νωρίτερα από τον Ισοκράτη.

ΘΕΜΑ 2

Οι δύο μεγάλες συμμαχίες, δηλαδή η Αθηναϊκή και η Πελοποννησιακή, που βρίσκονταν πίσω από την Αθήνα και τη Σπάρτη, υποδαύλιζαν τους ανταγωνισμούς και οδηγούσαν σε ανοικτή ρήξη παρά την τριακονταετή ειρήνη που είχαν υπογράψει. Τα αίτια όμως αυτής της διαμάχης εντοπίζονται και σε άλλους παράγοντες:

- ♦ Στη φυλετική διαφορά: Αθηναίοι - Ίωνες και Σπαρτιάτες - Δωριείς·
- ♦ στην πολιτειακή συγκρότηση των δύο αντιπάλων, δηλαδή της δημοκρατικής Αθήνας και της ολιγαρχικής Σπάρτης·
- ♦ στις ηγεμονικές τάσεις της Αθήνας.

Ο πόλεμος είχε διάρκεια περίπου τριάντα χρόνια. Οι νεότεροι ιστορικοί διέκριναν τα γεγονότα του πολέμου σε τρεις επιμέρους περιόδους: τον Αρχιδάμειο ή Δεκαετή πόλεμο (431-421 π.Χ.), τη Σικελική εκστρατεία (415-413 π.Χ.) και το Δεκελεικό ή Ιωνικό πόλεμο (413-404 π.Χ.).

Αυτή η εμφύλια διαμάχη ήταν αναμενόμενο να έχει καταστροφικές συνέπειες για τον Ελληνισμό εκείνης της περιόδου. Ο Πελοποννησιακός πόλεμος ήταν εξοντωτικός για όλες τις ελληνικές πόλεις και ιδιαίτερα για εκείνες που μεταβλήθηκαν σε πεδία συγκρούσεων ή για εκείνες που υπέστησαν τις συνέπειες της αντιπαράθεσης με μια από τις δύο μεγάλες δυνάμεις, όπως συνέβη με τις Πλαταιές, τη Μυτιλήνη, τη Μήλο και άλλες. Οι επιπτώσεις ήταν καθοριστικές για το μέλλον των ελληνικών πόλεων, γιατί εκτός από τις υλικές καταστροφές και την εξαχρείωση των ανθρώπων, δημιουργήθηκαν και οι προϋποθέσεις ανάμειξης των Περσών στα εσωτερικά θέματα του ελληνικού κόσμου. Άμεση και φανερή συνέπεια του πολέμου ήταν η ήττα των Αθηναίων και κατ' επέκταση η αναγνώριση της Σπαρτιατικής ηγεμονίας από τις ελληνικές πόλεις (404 π.Χ.). Οι έμμεσες όμως συνέπειες έκριναν την τύχη των πόλεων-κρατών στη διάρκεια του επόμενου αιώνα.

Από την μελέτη του ιστορικού παραθέματος του Θουκυδίδη, πληροφορούμαστε τις καταστροφές που επέφερε ο Πελοποννησιακός πόλεμος στις εμπλεκόμενες πόλεις. Πιο συγκεκριμένα ο σπουδαίος ιστορικός επιβεβαιώνει την μεγάλη διάρκεια της εμφύλιας διαμάχης που διήρκησε περί τα 30 έτη, αλλά και το γεγονός ότι όχι μόνο καταστράφηκαν τόσες πόλεις, όσες ποτέ ξανά στο παρελθόν, αλλά και ότι σε αρκετές από αυτές αφανίστηκε ολοκληρωτικά ο πληθυσμός τους. Παράλληλα επισημαίνει τις πολυάριθμες εξορίες, που για πολιτικούς κυρίως λόγους έλαβαν χώρα και δεν ξεχνά φυσικά να αναφερθεί στις τεράστιες ανθρώπινες απώλειες.

Αναμφισβήτητα οι συνέπειες του ιστορικού αυτού φαινομένου επηρέασαν τόσο πολύ την εξέλιξη της ιστορίας της αρχαίας Ελλάδας, ώστε ακόμη και στις μέρες μας να δίνουμε πολύ μεγάλη σημασία στην μελέτη του.

**Ορόσημο Πειραιά
Γαβριήλ Κότσης
Ιστορικός**